

AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS MOKESČIO UŽ APLINKOS TERŠIMĄ
ĮSTATYMO NR. VIII-1183 10 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS
RESPUBLIKOS APLINKOS APSAUGOS RĖMIMO PROGRAMOS ĮSTATYMO NR. VIII-
2025 PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS ATLIEKŲ TVARKYMO
ĮSTATYMO NR. VIII-787 33 STRAIPSNIO PAKEITIMO IR 34 STRAIPSNIO
PRIPAŽINIMO NETEKUSIU GALIOS ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS
MOKESČIO UŽ VALSTYBINIUS GAMTOS IŠTEKLIUS ĮSTATYMO NR. I-1163 11
STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS
ANGLIAVANDENILIŲ IŠTEKLIŲ MOKESČIO ĮSTATYMO NR. I-2944 12 STRAIPSNIO
PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS APLINKOS APSAUGOS
ĮSTATYMO NR. I-2223 6, 30 IR 54 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS
RESPUBLIKOS SAVIVALDYBIŲ APLINKOS APSAUGOS RĖMIMO SPECIALIOSIOS
PROGRAMOS ĮSTATYMO NR. IX-1607 PRIPAŽINIMO NETEKUSIU GALIOS
ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS STATYBOS ĮSTATYMO NR. I-1240 1 PRIEDO
PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS SAVIVALDYBIŲ BIUDŽETŲ
PAJAMŲ NUSTATYMO METODIKOS ĮSTATYMO NR. VIII-385 10 STRAIPSNIO
PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS MEDŽIOKLĖS ĮSTATYMO NR.
IX-966 6, 12 IR 18 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS
LAUKINĖS GYVŪNIJOS ĮSTATYMO NR. VIII-498 4 IR 16 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO
ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽELDYNŲ ĮSTATYMO NR. X-1241 25
STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS
SISTEMOS ĮSTATYMO NR. I-552 41 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO
PROJEKTŲ

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai:

Vykdydama Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. balandžio 19 d. pasitarimo protokolo Nr. 15 12 klausimo 5 punktą, Aplinkos ministerija parengė teisės aktų projektų paketą: Lietuvos Respublikos mokesčio už aplinkos teršimą įstatymo (toliau – MATĮ) 10 straipsnio, Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo (toliau – ATĮ) 33 straipsnio pakeitimo ir 34 straipsnio pripažinimo netekusiu galios, susijusių su Lietuvos aplinkos apsaugos investicijų fondo programos (toliau – LAAIF programa), Atliekų tvarkymo programos (toliau – ATP) ir Savivaldybių aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos reglamentavimu, Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos rėmimo programos įstatymo (toliau – AARPĮ), Lietuvos Respublikos mokesčio už valstybinius gamtos išteklius įstatymo (toliau – MVGIĮ) 11 straipsnio, Lietuvos Respublikos angliavandenilių išteklių mokesčio įstatymo (toliau – AIMĮ) 12 straipsnio, Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymo (toliau – AAĮ) 6, 30 ir 54 straipsnių, Lietuvos Respublikos savivaldybių aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos įstatymo (toliau – SAARSPĮ) pripažinimo netekusiu galios ir Lietuvos Respublikos statybos įstatymo (toliau – SĮ) 1 priedo, susijusių su Aplinkos apsaugos rėmimo programa (toliau – AARP), Lietuvos Respublikos savivaldybių biudžetų pajamų nustatymo metodikos įstatymo (toliau – SBPNMĮ) 10 straipsnio, Lietuvos Respublikos želdynų įstatymo (toliau – ŽĮ) 25 straipsnio, Lietuvos Respublikos sveikatos sistemos įstatymo (toliau – SSĮ) 41 straipsnio, Lietuvos Respublikos laukinės gyvūnijos įstatymo (toliau – LGĮ) 4 ir 16 straipsnių ir Lietuvos Respublikos medžioklės įstatymo (toliau – MĮ) 6, 12 ir 18 straipsnių, susijusių su Savivaldybių aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos (toliau – SAARSP) pripažinimu netekusia galios, pakeitimo projektus. Atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2002 m. sausio 14 d. ir 2002 m. liepos 11 d. nutarimus dėl Konstitucijos 131 straipsnio 2 dalies taikymo, keičiamos AARP, ATP ir LAAIF programos nuostatos ir naikinama SAARSP. Siūloma ATP ir LAAIF programas sujungti su AARP, papildant AARPĮ integruojamų programų įplaukų šaltiniais ir finansuotinomis priemonėmis. AARPĮ ir MATĮ projektuose numatoma, kad surinkti mokesčiai už aplinkos teršimą iš stacionarių taršos šaltinių, kurie dabar yra

naudojami LAAIF programoje numatytiems aplinkos apsaugos investiciniams projektams finansuoti, sujungus programas, yra perkeliama į AARP programą. Taip pat Atliekų tvarkymo programos tikslas finansuoti atliekų tvarkymo sistemų sukūrimą, funkcionavimą ir vystymą, kuris dabar yra numatytas ATĮ 34 straipsnyje, panaikinus programą, perkeliama į AARPĮ. Atitinkamai ATĮ ir MATĮ projektuose atitinkamai vietoje ATP ir LAAIF programų, kurių lėšas sudaro mokestis už aplinkos teršimą, įrašyti AARP. Pripažinus netekusiu galios SAARSPĮ, turi būti patikslinti teisės aktai, kuriuose įtvirtinta SAARSP, kaip finansavimo šaltinis su tiksliniu lėšų panaudojimu, numatant, kad šios lėšos būtų įskaitomos į savivaldybių ar valstybės biudžetą. AARPĮ 4 straipsnio 1 dalyje papildomai nurodoma, kad lėšos gali būti naudojamos ne tik gamtos išteklių atkūrimui ir gausinimui, bet ir jų saugojimui bei gausos reguliavimo priemonėms. Taip siekiama užtikrinti 2014 m. spalio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1143/2014 dėl invazinių svetimų rūšių introdukcijos ir plitimo prevencijos ir valdymo (OL 2014 L 317 p. 35) nuostatas, kuriose nurodyta, kad valdymo priemonės sudaro mirtini ar nemirtini fiziniai, cheminiai arba biologiniai veiksmai, kuriais siekiama invazines svetimas rūšis likviduoti, kontroliuoti jų populiaciją arba jas izoliuoti. Į Lietuvos invazinių rūšių sąrašą įrašytų rūšių atžvilgiu taip pat turi būti imtasi valdymo ir naikinimo priemonių, kadangi šios rūšys kelia grėsmę arba daro neigiamą poveikį biologinei įvairovei ir ekosisteminėms paslaugoms, daro žalingą ekologinį ir ekonominį poveikį, atskirais atvejais (pvz., Sosnovskio barštis) pavojingos ūkiniais gyvūnams ir žmonių sveikatai. Taip pat svarbu šias lėšas naudoti ne tik invazinių rūšių, bet vietinių, pavyzdžiui, kormoranų kolonijų gausai reguliuoti, kai šie paukščiai daro žalą Juodkrantės sengirei.

Pabrėžtina, kad toks programos lėšų panaudojimas nurodant konkrečias priemones, atitinka Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymo 32 straipsnio nuostatas, kadangi, kaip nurodyta minėto įstatymo 2 straipsnio 16 d. 1 punkte ir 14 straipsnio 2 dalyje, programos lėšos, kurių tikslinė paskirtis yra nurodyta įstatyme ar Vyriausybės nutarime, gali būti perkeliama į kitus biudžetinius metus. Numatoma, kad išlaidos, reikalingos aplinkos kontrolės funkcijoms vykdyti, monitoringui ir iš dalies pareigūnų darbo užmokesčiui apmokėti, bus finansuojamos iš Aplinkos ministerijos asignavimų, numatytų tvirtinant metinį biudžetą. AARP lėšų suma apie 6 mln. eurų, kuri dabar dėl nepakankamo aplinkos sistemos finansavimo naudojama administravimo funkcijoms vykdyti, įskaitant aplinkos apsaugos pareigūnų darbo užmokestį, bus įskaitoma į valstybės biudžetą ir naudojama centralizuotai valstybės funkcijoms vykdyti. Įvertinus tai, atsisakoma tų AARP įplaukų šaltinių, kuriuos sudaro: mokestis už aplinkos teršimą iš mobilių taršos šaltinių, didesnio tarifo mokestis už aplinkos teršimą, valstybinius gamtos išteklius ir angliavandenilių išteklius, Administracinių nusižengimų kodekse ir Baudžiamajame kodekse nustatytos baudos už aplinkosauginių teisės aktų pažeidimus, juridinių asmenų baudos už aplinkosauginių reikalavimų pažeidimus, lėšos, gautos realizavus konfiskuotus aplinkos apsaugos pažeidimų įrankius, įmokos už savavališkos statybos įteisinimą ir kitos fizinių ir juridinių asmenų lėšos. Kadangi AARP įplaukų šaltiniai nustatyti specialiuosiuose įstatymuose, todėl keičiami MATĮ, MVGII, AIMI, AAĮ, ir SI atitinkami straipsniai, numatant, kad lėšos iš šių šaltinių bus įskaitomos į valstybės biudžetą ir naudojamos bendrai valstybės funkcijoms vykdyti. Atsisakius šių įplaukų šaltinių, AARP įplaukos sumažėtų apie 5 mln. eurų, ta dalimi, kuri dabar dėl nepakankamų asignavimų šiai sričiai skiriama nuolatinėms aplinkosaugos funkcijoms vykdyti. Kadangi SAARSPĮ pripažįstamas netekusiu galios, atitinkamai turi būti pakeisti teisės aktai: SBPNMĮ, ŽĮ, SSĮ, LGĮ ir MĮ, kuriuose numatytas finansavimo šaltinis yra SAARSP lėšos.

2018 m. balandžio 3 d. reorganizavus LAAIF instituciją, jos funkcijas perėmė vykdyti Aplinkos projektų valdymo agentūra (toliau – APVA). Tikslinga, kad po LAAIF ir ATP sujungimo su AARP, šią programą administruotų APVA. AARP būtų administruojama pagal tą pačią schemą, kaip ir europiniai projektai.

Šių teisės aktų pakeitimų tikslas – efektyvesnis programos administravimas ir lėšų panaudojimas aplinkosauginėms priemonėms finansuoti. Sujungus tris programas ir jų finansavimo šaltinius į vieną AARP, siekiama pagrindinio programos tikslo, kad įplaukos iš aplinkosauginių mokesčių ir įmokų, kurios dabar sudaro LAAIF ir ATP lėšas, po sujungimo būtų įskaitomos į AARP, jas naudojant aplinkosauginėms priemonėms finansuoti. Numatoma, kad projektai, kuriems

finansavimas skirtas iš LAAIF ar ATP, sujungus šias programas į vieną AARP, būtų tęsiami ir finansuojami tomis pačiomis sąlygomis iki projektų užbaigimo, todėl atitinkamai ATĮ projektas papildytas nuostata, kad sutartys, sudarytos iki įstatymo įsigaliojimo, ir toliau bus finansuojamos iš AARP lėšų.

Teikiamų teisės aktų projektų nuostatos neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2002 m. sausio 14 d. ir 2002 m. liepos 11 d. nutarimuose pateikti išvada dėl Konstitucijos 131 straipsnio 2 dalies taikymo, nes teikiamais įstatymų projektais siūlomos nustatyti išlaidos konkrečioms tikslams, nustatytiems ES direktyvose, tarptautiniuose įsipareigojimuose bei konvencijose, kurie perkelti į Nacionalinę aplinkos apsaugos strategiją, pasiekti iki nustatytų terminų. Atkreipiamė dėmesį, kad Konstitucinio Teismo tyrimo objektas susijęs su konkrečiu prašymu išaiškinti, ar LR mokslo ir švietimo ilgalaikio finansavimo įstatyme ir LR sveikatos sistemos įstatymo 39 straipsnyje, kuriuose įtvirtintas konkretus išlaidų dydis procentais nuo bendro vidaus produkto, neprieštarauja Konstitucijos 130 ir 131 straipsniams. Konstitucinis Teismas, pasisakydamas dėl šių įstatymų nuostatų, konstatavo, kad tiriamuose įstatymuose numatytas išlaidų dydis susijęs su valstybės nuolatinių funkcijų vykdymu ir prieštarauja Konstitucijos 131 straipsnio 2 daliai, nes paneigia Vyriausybės konstitucinę teisę ir pareigą valstybės biudžeto projektą rengti atsižvelgus į socialinę ir ekonominę padėtį, į visuomenės bei valstybės poreikius bei galimybes, turimus bei galimus gauti valstybės išteklius ir valstybės įsipareigojimus ir kt. veiksnius. Pažymėtina, kad teikiamų įstatymų projektų nuostatos atitinka MATĮ įtvirtintą paskirtį – aplinkosauginių tikslų ir priemonių įgyvendinimas, o AARPĮ 4 straipsnyje nurodytos priemonės nėra nuolatinė valstybės funkcija. Atsisakius pagrindinio įstatymo tikslo – ekonominėmis priemonėmis skatinti mažinti aplinkos teršimą, vykdyti atliekų prevenciją ir tvarkymą, kaupti lėšas aplinkosauginių priemonių įgyvendinimui, reikėtų ieškoti kitų būdų ES reikalavimams ir tarptautiniams įsipareigojimams, kurie perkelti į Nacionalinę aplinkos apsaugos strategiją, įvykdyti. Pavyzdžiui, AARP lėšos yra naudojamos aplinkai padarytos žalos kompensavimui, taip pat ekstremaliam įvykiui finansuoti, kadangi ekstremalus įvykis, kitaip nei ekstremali situacija, vadovaujantis Lietuvos Respublikos valstybės rezervo 2000 m. rugpjūčio 31 d. įstatymo Nr. VIII-1908 2 straipsnio 1 dalimi, nėra finansuojamas iš valstybės rezervo. Taip pat pagal ES teisės įsipareigojimus Aplinkos ministerija turi užtikrinti finansavimą griežtai saugomų rūšių laukinių gyvūnų ir medžiojamųjų gyvūnų, kurių medžioklė uždrausta ištisus metus, padarytai žalai žemės, miško ir vandens telkinių sklypų, kuriuose nėra uždrausta medžioti, savininkams, valdytojams ir naudotojams kompensuoti bei šių gyvūnų daromos žalos prevencijos priemonės. Atkreiptinas dėmesys, kad aplinkosauginius mokesčius, kaip papildomą finansavimo šaltinį aplinkosauginėms priemonėms finansuoti, plačiai taiko ne tik kaimyninės šalys Latvija, Estija, Lenkija, bet ir kitos ES bei EBPO šalys narės. Lietuvai labai svarbu, kad šių priemonių taikymas ir toliau prisidėtų prie sėkmingo tikslų ir užduočių, nustatytų ES direktyvose, tarptautiniuose susitarimuose ir sutartyse, įvykdymo. Siekiant įvykdyti ES direktyvose nustatytas atliekų tvarkymo užduotis, svarbu, kad išliktų atliekų tvarkymo tikslinis finansavimo šaltinis iš mokesčio už aplinkos teršimą gaminių ir pakuotės atliekomis bei mokesčio už sąvartyne šalinamas atliekas ir būtų naudojamas atliekų infrastruktūros kūrimui ir gerinimui finansuoti. Šiuo metu sukurta mokesčių sistema, kai mokesčio mokėtojai – gamintojai ir importuotojai, gali pasirinkti mokėti mokestį ar vykdyti jiems nustatytas atliekų tvarkymo užduotis. Jeigu mokesčio mokėtojas nedalyvauja atliekų tvarkymo sistemoje, bet sumoka mokestį už gaminių ir pakuotės atliekas, tuomet valstybė, kuri atsakinga už jai nustatytų atliekų tvarkymo užduočių įvykdymą, turi garantuoti, kad lėšos bus panaudotos priemonėms, užtikrinančioms tinkamą atliekų sutvarkymą ir užduočių įvykdymą. Mokestinių lėšų panaudojimas kitiems tikslams iškreiptų gamintojo atsakomybės principą, pagal kurį gamintojas turi finansuoti apmokestinamųjų gaminių ar pakuočių atliekų tvarkymą.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai.

MATĮ, AARPI, ATĮ, MVGIĮ, AIMĮ, AAĮ, SAARSPĮ, SBPNMI, ŽĮ, SSI, LGI, MI ir SI projektų rengimą inicijavo Lietuvos Respublikos Vyriausybė. AARPI, MATĮ, MVGIĮ, AIMĮ, AAĮ, SI, SAARPI, SBPNMI, ŽĮ, SSI, LGI, MI ir ATĮ projektus parengė Aplinkos ministerijos Europos investicijų ir ekonominių priemonių departamento Ekonominės priemonių taikymo politikos skyriaus (vedėja Živilė Liberienė, tel. 8 706 63526) vyriausioji specialistė Virginija Kalesinskienė (tel. 8 706 63528).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Šiuo metu galiojančioje MATĮ 10 straipsnio 1 dalyje nurodytas LAAIF įplaukas sudaro 30 proc. mokesčio už aplinkos teršimą, išskyrus mokestį už aplinkos teršimą sąvartyne šalinamomis atliekomis ir gaminių ar pakuotės atliekomis. Kaip nustatyta šio straipsnio 1 dalyje, šios lėšos mokamos į valstybės biudžetą ir naudojamos LAAIF programoje numatytiems aplinkos apsaugos investiciniams projektams finansuoti ir programos lėšoms administruoti pagal aplinkos ministro nustatytą tvarką. Kita dalis mokesčio už aplinkos teršimą, kuri sudaro 70 proc., įskaitoma į SAARSP ir naudojama tikslinė paskirtimi aplinkosauginių priemonių įgyvendinimui. Šio straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad lėšos iš mokesčio už aplinkos teršimą gaminių ar pakuotės atliekomis ir mokesčio už aplinkos teršimą sąvartyne šalinamomis atliekomis naudojamos ATĮ numatytiems ATP tikslams įgyvendinti. 10 straipsnio 3 dalis numato, kad didesnio tarifo mokestis už aplinkos teršimą, kai jis taikomas už nuslėptą teršalų, sunaudotų degalų, sąvartyne pašalintų atliekų, apmokestinamųjų gaminių ir pripildytos gaminių apmokestinamosios pakuotės kiekį, už normatyvus viršijantį teršalų kiekį mokamas arba išieškamas iš pažeidėjo į valstybės biudžetą. Šios lėšos naudojamos AARPI nustatytiems tikslams įgyvendinti.

AARPI 2 straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad programos lėšos kaupiamos atskiroje Valstybės izdo sąskaitoje ir naudojamos vadovaujantis specialiujų programų finansavimo principais. To paties straipsnio 3 dalyje nurodyta, kad programos priemonės tvirtina ir programai įgyvendinti skirtas lėšas naudoja Aplinkos ministerija. Šio įstatymo 3 straipsnyje nurodyti programos lėšų (įplaukų) šaltiniai. Įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 1 – 11 punktuose numatytos priemonės ir procentinis programos lėšų panaudojimas priemonėms finansuoti.

ATĮ 33 straipsnyje, kaip papildomi atliekų tvarkymo finansavimo šaltiniai, nurodomos ATP, LAAIF ir SAARSP lėšos. ATĮ 34 straipsnyje nustatyta ATP paskirtis, programos įplaukų šaltiniai ir priemonės, finansuojamos iš šios programos lėšų, kurias administruoja LAAIF.

Galiojančio MVGIĮ 11 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad didesnio tarifo mokestis už nedeklaruotą ir be leidimo išgautą gamtos išteklių kiekį įskaitomas į valstybės biudžetą ir teisės aktų nustatyta tvarka naudojamas AARP numatytoms priemonėms finansuoti.

AIMĮ 12 straipsnio 1 d. numatyta, kad 10 proc. angliavandenilių išteklių mokesčio, kurie įskaitomi į savivaldybių biudžetą, yra paskirstomi taip: iš jų 50 proc. naudojama viešojo intereso paslaugų infrastruktūrai savivaldybės teritorijoje įgyvendinti, viešųjų pastatų statybai ir modernizavimui ir pan., o kita 50 proc. dalis yra naudojama SAARSP priemonėms finansuoti. AIMĮ 12 str. 2 dalyje įtvirtinta nuostata, kad 90 procentų sumokėtos ar išiešotos dešimteriojo mokesčio dydžio baudos už nuslėptą ar nedeklaruotą išgautą angliavandenilių išteklių kiekį įskaitoma į valstybės biudžetą ir teisės aktų nustatyta tvarka naudojama AARP finansuoti, o likusi dalis 10 procentų įskaitoma į savivaldybės, kurios teritorijoje yra išgaunami angliavandenilių ištekliai, biudžetą ir teisės aktų nustatyta tvarka naudojama Savivaldybių aplinkos apsaugos rėmimo specialiajai programai finansuoti.

AAĮ 6 straipsnyje numatyta, kad vietos savivaldos institucijos, organizuodamos teisės aktų aplinkos apsaugos klausimais įgyvendinimą, naudoja SAARSP lėšas, kurios, kaip numatyta AAĮ 30 straipsnyje, yra papildomas aplinkos apsaugos finansavimo šaltinis. AAĮ 54 straipsnis numato, kad juridinių asmenų baudos už aplinkosauginių reikalavimų pažeidimus įskaitomos į valstybės biudžetą ir naudojamos pagal AARPI nustatytus tikslus.

SAARSPĮ numato tikslinę lėšų, kurias sudaro 70 proc. mokamo mokesčio už aplinkos teršimą iš stacionarių ir mobilių taršos šaltinių, panaudojimo paskirtį bei neteisėtai panaudotų lėšų išieškojimą arba sumokėjimą į AARP.

SĮ 1 priedo 9 punkte nustatytos įmokos už savavališkos statybos įteisinimą įskaitomos ir naudojamos tikslinė paskirtimi AARPĮ nustatytoms priemonėms finansuoti, tokioms kaip nelegalių statinių griovimui, kontrolės finansavimo užtikrinimui ir pan.

SBPNMĮ 10 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad SAARSP lėšos, kurias savivaldybė naudoja aplinkosauginėms priemonėms finansuoti, neįskaitomos į savivaldybių skaičiuojamą prognozuojamų pajamų rodiklį.

SSI 41 straipsnis numato, kad 20 proc. SAARSP lėšų skiriama Savivaldybių visuomenės sveikatos rėmimo specialiosios programos finansavimui.

ŽĮ 25 straipsnis numato, kad SAARSP lėšos gali būti naudojamos želdynų ir želdinių, esančių valstybinėje ir savivaldybei priskirtoje žemėje, apsaugos, tvarkymo, želdynų kūrimo ir želdinių veisimo darbams finansuoti.

MĮ numatyta, kad įplaukos, kurių 70 proc. įskaitoma į SAARSP, turi būti naudojamos vilkų ūkiniams gyvūnams padarytai žalai kompensuoti ir kitoms įstatymuose numatytoms prevencinėms priemonėms vykdyti.

Kaip nustatyta LGĮ 4 straipsnyje, vienas iš galimų laukinių gyvūnų daromos žalos prevencinių priemonių finansavimo šaltinių yra SAARSP lėšos.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Įstatymų projektuose siūloma ATP ir LAAIF programas sujungti su AARP kartu perkeliant į šią programą įplaukų šaltinius ir finansavimo priemones, o SAARSP iš viso panaikinti. Teikiama įstatymų projektuose siūloma atsisakyti dalies AARP įplaukų šaltinių, kurie sudaro programos lėšas, naudojimo nuolatinėms funkcijoms finansuoti. **Įplaukos, kurios naudojamos tikslinė paskirtimi, pagal SAARSPĮ nuostatas, būtų įskaitomos į savivaldybių biudžetus ir naudojamos aplinkosaugos priemonėms, numatytoms specialiuosiuose įstatymuose, finansuoti.** Atsižvelgus į tai, yra keičiamos MATĮ, AARPĮ, ATĮ, MVGIĮ, AIMĮ, AAĮ, ir SĮ nuostatos, taip pat pripažįstamas netekusiu galios SAARSPĮ.

MATĮ projekte siūlomi 10 straipsnio pakeitimai:

- Šio straipsnio 1 dalis keičiama, patikslinant įplaukų šaltinį ir nurodant, kad mokestis už aplinkos teršimą iš stacionarių taršos šaltinių, kurio 30 proc. pagal tikslinę paskirtį buvo naudojama LAAIF programos administravimui ir joje numatytiems aplinkos apsaugos tikslams, bus naudojama AARPĮ nustatytoms priemonėms įgyvendinti. Mokestis už aplinkos teršimą iš mobilių taršos šaltinių, kurio 30 proc. buvo skiriama LAAIF, bus įskaitoma į valstybės biudžetą ir naudojama institucijų nuolatinių funkcijų vykdymui finansuoti. Įstatymo projekto 10 straipsnio 2 dalyje atsisakoma tikslinio mokesčio už aplinkos teršimą sąvartyne šalinamomis atliekomis ir gaminių ar pakuotės atliekomis panaudojimo tik ATP tikslams ir įrašoma, kad visi mokesčiai bendrai bus naudojami AARPĮ nurodytoms priemonėms įgyvendinti. Atsižvelgiant į tai, kad keičiamas SSI, kuriame praktiškai vienintelis Savivaldybių visuomenės sveikatos rėmimo specialiosios programos prevencinių sveikatos apsaugos priemonių įplaukų šaltinis buvo 20 procentų SAARSPĮ nustatyta tvarka skiriamų lėšų, MATĮ projekto 1 dalies 2 punkte nurodoma, kad 70 procentų lėšų iš mokesčio už aplinkos teršimą iš mobilių ir stacionarių taršos šaltinių yra įskaitoma į savivaldybių biudžetus ir naudojama savivaldybių vykdomoms aplinkos apsaugos ir visuomenės sveikatos gerinimo priemonėms finansuoti. Atsižvelgus į tai, kad numatoma atsisakyti AARP įplaukų šaltinio, kurį sudaro didesnio tarifo mokestis už aplinkos teršimą, atitinkamai keičiama MATĮ 10 straipsnio 3 dalis. Iš Įstatymo 10 straipsnio 3 dalies išbraukiama nuostata, kad lėšos sumokėjus didesnio tarifo mokestį už aplinkos teršimą naudojamos pagal tikslinę paskirtį AARP numatytoms priemonėms finansuoti. Išbraukus šią nuostatą, lėšos, kurios sudarytų apie 5 mln. per metus, būtų įskaitomos į valstybės biudžetą ir naudojamos centralizuotai valstybės funkcijoms vykdyti, taip pat Aplinkos ministerijos asignavimams, siekiant užtikrinti tinkamą aplinkos apsaugos kontrolės, monitoringo ir pareigūnų darbo užmokesčio finansavimą. Tokie

pakeitimai leistų efektyviau panaudoti AARP lėšas ir padidinti finansavimą toms sritims, kuriose yra reali grėsmė, kad nebus vykdomos taršos mažinimo užduotys ir reikalavimai, numatyti tarptautinėse sutartyse ir ES direktyvose. Sujungus tris programas, ir programas administruojančias įstaigas, t. y. LAAIF su APVA, numatoma, programų administravimą perduoti APVA. Manome, kad šių programų administravimas turėtų būti vykdomas tokiu pačiu principu kaip ES fondų lėšos. Šie pakeitimai leistų sutaupyti valstybės biudžeto lėšas, taip pat atsirastų galimybė investuoti į didesnės apimties projektus.

- MVGIĮ projekte siūlomi 11 straipsnio pakeitimai susiję su vieno iš AARP įplaukų šaltinio – didesnio tarifo mokesčio už valstybinius gamtos išteklius, atsisakymu, numatant, kad šios lėšos bus naudojamos ne pagal tikslinę paskirtį AARPI nustatytoms priemonėms finansuoti, o įskaitomos į valstybės biudžetą ir naudojamos bendrai valstybės funkcijoms vykdyti. Panaikinus SAARSP, savivaldybės neprivalės teikti ataskaitų už panaudotas lėšas laikantis SAARSP lėšų naudojimo rekomendacijų, todėl siūloma mokesčio už valstybinius gamtos išteklius dalį, kuri įskaitoma į savivaldybių biudžetus, naudoti savivaldybių savarankiškajai funkcijai, kuri numatyta LR vietos savivaldos įstatymo 6 straipsnio 28 papunktyje (aplinkos kokybės gerinimas ir apsauga). Taip pat siūloma į MVGIĮ perkelti nuostatas dėl tikslinio lėšų, kurios bus įskaitomos į savivaldybių biudžetus, panaudojimo. Numatyti, kad 70 proc. mokamo mokesčio už medžiojamųjų gyvūnų išteklių naudojimą yra skiriama prevencinėms priemonėms, kuriomis siekiama išvengti medžiojamųjų gyvūnų daromos žalos, atlyginti vilkų ūkiniams gyvūnams padarytą žalą ir kt. Medžioklės įstatyme numatytoms priemonėms finansuoti. Atsižvelgus į tai, kad panaikinus SAARSP, o lėšų panaudojimo paskirtį perkėlus į MVGIĮ 11 str. 1 ir 2 dalis, šio straipsnio 4 dalis netenka prasmės, todėl siūloma ją išbraukti.

- Panaikinus SAARSP atitinkamai tikslintinos LGĮ 4 str. ir 16 str. nuostatos, nustatant, kad savivaldybės savo biudžeto lėšomis MĮ nustatyta tvarka kompensuoja medžiojamųjų laukinių gyvūnų daromos žalos prevencijos priemones.

- Pripažinus SAARSPĮ netekusiu galios, siūloma atitinkamai patikslinti MĮ 6, 12 ir 18 str., numatant, kad medžiojamųjų gyvūnų prevencinių priemonių įgyvendinimui finansavimas skiriamas iš savivaldybių, kurių teritorijoje išgaunami medžiojamieji gyvūnų ištekliai, biudžeto, į kurį bus įskaitoma 70 proc. mokesčio už medžiojamųjų gyvūnų išteklių naudojimą. Įstatymo projekto 12 str. nurodoma, kad medžioklės plotų naudotojai turi teisę iš savivaldybių gauti finansinę pagalbą ne tik įstatyme nurodytoms priemonėms, bet ir kitoms aplinkos apsaugos priemonėms, pavyzdžiui, tokioms kaip, invazinių gyvūnų rūšių valdymo ir naikinimo, saugomų gyvūnų rūšių ir jų buveinių apsaugos priemonėms. Šio įstatymo 18 str. nurodoma, kad, kaip numatyta AARPI, Aplinkos ministerija atlygina griežtai saugomų rūšių laukinių gyvūnų ir medžiojamųjų gyvūnų, kurių medžioklė uždrausta ištisus metus, padarytai žalai žemės, miško ir vandens telkinių sklypų, kuriuose nėra uždrausta medžioti, savininkams, valdytojams ir naudotojams kompensuoti bei šių gyvūnų daromos žalos prevencijos priemonėms (t.y. stumbrų padarytą žalą), o MVGIĮ nurodyta, kad savivaldybės atlygina vilkų ūkiniams gyvūnams padarytą žalą.

- AIMĮ projekte siūlomi 12 straipsnio 1 ir 2 dalies pakeitimai susiję su baudų, kurių 90 proc. naudojama pagal tikslinę paskirtį AARPI numatytoms aplinkosaugos priemonėms finansuoti, įskaitymu į valstybės biudžetą ir naudojimu bendroms valstybės funkcijoms finansuoti. Numatoma, kad 10 proc. didesnio tarifo dalis, kuri buvo įskaitoma į SAARSP, po jos panaikinimo, kaip ir kitos lėšos, gautos taikant didesnio tarifo mokesčius, būtų įskaitomos į valstybės biudžetą ir naudojamos bendriems poreikiams ir funkcijoms finansuoti.

- AAĮ projekte siūloma iš 54 straipsnio išbraukti nuostatą dėl baudų, mokamų juridinių asmenų už aplinkosauginių reikalavimų pažeidimus, tikslinio naudojimo AARPI nustatytiems tikslams finansuoti. Išbraukus šią nuostatą, šios įplaukos būtų įskaitytos į valstybės biudžetą ir naudojamos bendroms valstybės funkcijoms, įskaitant asignavimus aplinkos apsaugai finansuoti.

- SAARSPĮ siūloma pripažinti netekusiu galios, o mokesťines įplaukas, kurias numato Mokesčio už aplinkos teršimą įstatymas, Mokesčio už valstybinius gamtos išteklius įstatymas, taip pat Angliavandenilių išteklių mokesčio įstatymas, įskaityti į savivaldybių biudžetus. Šias lėšas

savivaldybės naudotų aplinkosauginių priemonių, kaip nustatyta MVGIĮ, MATĮ, MĮ, LGĮ, ŽĮ ir kt. įstatymuose, įgyvendinimui finansuoti. Šį projekte siūloma iš 1 priedo 9 punkto išbraukti nuostatą, pagal kurią įmokos už savavališkos statybos įteisinimą mokamos į valstybės išdą ir naudojamos tikslinė paskirtimi AARPI nustatytoms priemonėms finansuoti. Atsisakius šios nuostatos įmokos bus įskaitytos į biudžetą ir naudojamos valstybės funkcijoms vykdyti, įskaitant asignavimus aplinkos apsaugai, siekiant užtikrinti tinkamą kontrolę ir neteisėtų statinių griovimo darbų finansavimą. Atitinkamai panaikinus SAARSP, nebus vykdoma savivaldybių kontrolė, t. y. savivaldybės neprivalės teikti priemonių plano ir ataskaitų už įvykdytas aplinkosaugines priemones.

AARPI projekte siūlomi šie pakeitimai:

- 2 straipsnio 2 dalyje atsisakoma nuostatos vadovautis specialiųjų programų finansavimo principais. Įstatymo 2 straipsnio 3 dalis patikslinta nurodant, kad programą administruoja Aplinkos ministerija ar jos įgaliota institucija.

- 3 straipsnio 1 dalyje papildomai nurodoma, kad AARP programos lėšas sudarys LAAIF ir ATP įplaukų šaltiniai, t. y. lėšos, gautos sumokėjus mokestį už aplinkos teršimą, išskyrus mokestį už aplinkos teršimą iš mobilių taršos šaltinių, nustatyta tvarka ir proporcijomis. Pabrėžtina, kad mokesčiai už aplinkos teršimą yra ekonominė priemonė teršėjų elgsenai keisti aplinkai palankia linkme, skatinant investuoti į taršos mažinimo priemones. Mokestis mokamas tik tuo atveju, kai teršėjas nevykdo jam nustatytos pareigos ir nevykdo atliekų prevencijos ir tvarkymo, šią pareigą turi perimti valstybė ir mokesčių mokėtojų lėšomis finansuoti priemones, gerinančias atliekų tvarkymo infrastruktūrą, prisidedančias prie aplinkos būklės gerinimo bei valstybės įsipareigojimų oro, vandens, atliekų, bioįvairovės ir kt. srityse vykdymo. Įvertinus tai, kad dalis AARP lėšų yra naudojamos administravimo funkcijoms, kurios turėtų būti skiriamos kaip asignavimai aplinkos apsaugai tvirtinant valstybės biudžetą, 3 straipsnyje atsisakoma lėšų, gaunamų kaip baudos už aplinkosauginių teisės aktų pažeidimus, didesnio tarifo mokestis, savivaldybių grąžintos ne pagal tikslinę paskirtį panaudotos lėšos, lėšos realizavus konfiskuotus pažeidimo padarymo įrankius ir pan., kurių tikslinė panaudojimo paskirtis nėra įtvirtinta įstatymuose. Paliekant tik tuos lėšų šaltinius, kurių panaudojimo paskirtis yra tikslinė, t. y. skirta aplinkos būklės gerinimui, atliekų tvarkymo sistemų finansavimui, išteklių atkūrimui ir gausinimui ir pan.

- 4 straipsnyje nurodoma, kad programos lėšos naudojamos Įstatyme numatytoms priemonėms, susijusioms su taršos prevencija ir aplinkos kokybės gerinimu, ekstremalių įvykių padariniams pašalinti, gamtos ištekliams saugoti, atkurti, tirti, gausinti ir jų gausai reguliuoti, medžiojamųjų gyvūnų išteklių apsaugos, atkūrimo ir gausinimo priemonėms, medžioklės plėtrą skatinančioms priemonėms finansuoti, oro ir vandens taršos mažinimo ir prevencijos investicinėms priemonėms, atliekų tvarkymo sistemų kūrimui, funkcionavimui ir vystymui, kaip nustatyta specialiuose įstatymuose. Išbraukiama 4 straipsnio 1 dalies 2 punkte nurodyta priemonė žuvų išteklių atkūrimas ir saugojimas, kadangi Žuvivaisos valstybiniuose vandens telkiniuose programą įgyvendina Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija. Atitinkamai 1 dalies 1 punkte papildomai nurodoma, kad programos lėšos naudojamos žuvų išteklių tyrimams valstybinės reikšmės vandens telkiniuose, kadangi tai yra Aplinkos ministerijos funkcija, kaip numatyta LR žuvininkystės 3 straipsnio 1 dalies 2 punkte. 4 straipsnio 1 dalies 6 punktą numato, kad lėšos bus naudojamos programos administravimui.

ATĮ projekte siūlomi šie pakeitimai:

- 33 straipsnyje išbraukiami 1 ir 5 punktai, kuriuose, kaip papildomi atliekų tvarkymo finansavimo šaltiniai, nurodytos ATP ir LAAIF programos, kurias sujungus liktų tik viena AARP. Atsižvelgus į tai, kad pripažįstamas netekusiu galios SAARSPĮ, todėl netenka prasmės nurodyti SAARSP, kaip vieną iš atliekų tvarkymo finansavimo šaltinių.

- 34 straipsnis yra pripažįstamas netekusiu galios, kadangi ATP prijungiama prie AARP.

Svarbu pažymėti, kad atliekų tvarkymo sritis išlieka prioritetas, kuriam keliami vis griežtesni reikalavimai tiek dėl atliekų tvarkymo užduočių vykdymo, tiek dėl atliekų efektyvesnio tvarkymo, todėl svarbu, kad sukurtas ekonominis instrumentas išliktų ir jo paskirtis atitiktų įstatyme

nustatytą paskirtį – remti atliekų infrastruktūros finansavimą, naujų mažatliekių technologijų naudojimą, atliekų panaudojimą ir perdirbimą. Atsižvelgus į kitų šalių, kurios naudoja papildomus finansinius instrumentus, patirtį, labai svarbu, kad Lietuva neatsisakytų tarptautiniu mastu taikomos praktikos, kuri prisideda prie aplinkos politikos įgyvendinimo.

Siūlomi įstatymų pakeitimai netrukdo LR Vyriausybei ir LR Seimui planuoti ir tvirtinti atitinkamų metų valstybės biudžetą, nes aplinkosauginiai mokesčiai neatlieka fiskalinės biudžeto formavimo funkcijos. Jų pagrindinė paskirtis, kaip nustatyta šiuose įstatymuose – skatinti teršėjus mažinti aplinkos teršimą, vykdyti atliekų prevenciją ir tvarkymą, neviršyti nustatytų teršalų išmetimo į aplinką normatyvų, taip pat iš mokesčio kaupti lėšas aplinkosaugos priemonėms finansuoti. Be to, AARPI projekte atsisakyta tų įplaukų šaltinių, kurių tikslinė paskirtis nėra griežtai reglamentuota specialiuosiuose įstatymuose ar kituose teisės aktuose, įpareigojančiuose užtikrinti aplinkosauginių reikalavimų įvykdymą. Sujungus LAAIF ir ATP programas su AARP, sumažėtų administravimo išlaidos, būtų efektyviau naudojamos programos lėšos, atsirastų galimybė skirti daugiau lėšų nustatytiems prioritetams.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus įstatymų projektus, neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimti įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai.

Įstatymai neigiamos įtakos korupcijai ir kriminogeninei situacijai neturės.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

Įstatymų straipsnių pakeitimai turės teigiamos įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai. Sujungus ATP ir LAAIF programas su AARP bus sukaupta daugiau lėšų, kurias bus galima skirti ūkio subjektams, investuojantiems į naujas inovatyvias technologijas, infrastruktūrą aplinkos būklei pagerinti. Sutelkus lėšas vienoje programoje verslui bus paprasčiau ir patraukliau finansiniu požiūriu kreiptis paramos į AARP, taupant laiką ir lėšas paraiškų pildymui ir teikimui.

8. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios.

Priėmus Įstatymų projektus naujų teisės aktų priimti, pakeisti ar pripažinti netekusiais galios nereikės.

9. Ar įstatymo projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

Projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Nauji terminai nenustatomi.

10. Ar įstatymo projektai atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

Projektai atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos teisės aktus.

11. Jeigu įstatymams įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti.

Priėmus Įstatymų projektų paketą reikės parengti šiuos teisės aktų projektus:

1) Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. sausio 16 d. nutarimo Nr. 70 „Dėl valstybės paramos, skirtos žuvų ištekliais atkurti ir apsaugoti, tiekimo žvejybos plotų naudotojams tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo projektą.

2) Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. rugsėjo 22 d. nutarimo Nr. 1138 „Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo projektą.

3) Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. kovo 19 d. nutarimo Nr. 308 „Dėl Kuršių Nerijos nacionalinio parko nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo projektą.

4) Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gruodžio 15 d. nutarimo Nr. 1407 „Dėl Anykščių regioninio parko nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo projektą.

5) Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. balandžio 29 d. nutarimą Nr. 490 „Dėl regioninių parkų nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo projektą.

6) Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. lapkričio 24 d. nutarimo Nr. 1273 „Dėl Aukštaitijos, Dzūkijos ir Žemaitijos nacionalinių parkų nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo projektą.

7) Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. gegužės 19 d. įsakymo Nr. D1-276 „Dėl Aplinkos apsaugos rėmimo programos lėšų naudojimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo projektą.

8) Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. kovo 4 d. įsakymo Nr. D1-94 „Dėl Atliekų tvarkymo programos lėšų naudojimo tvarkos aprašo ir tarybos darbo reglamento patvirtinimo“ pakeitimo projektą.

9) Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2010 m. liepos 19 d. įsakymo Nr. D1-626 „Dėl Atliekų tvarkymo programos paraiškų atrankos komiteto sudarymo ir jo darbo reglamento patvirtinimo“ pakeitimo projektą.

10) Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2010 m. rugsėjo 14 d. įsakymo Nr. D1-762 „Dėl Ūkio subjektų, kurie nėra perkančiosios organizacijos pagal Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymą, pirkimų vykdymo ir priežiūros tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo projektą.

Priėmus Įstatymų projektų paketą reikės pripažinti netekusiais galios šiuos teisės aktus:

1) Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2003 m. rugpjūčio 29 d. įsakymą Nr. 437 „Dėl Lietuvos aplinkos apsaugos investicijų fondo programos lėšomis finansuojamų investicinių projektų įgyvendinimo ir priežiūros tvarkos aprašo patvirtinimo“.

2) Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2012 m. gegužės 18 d. įsakymą Nr. D1-438 „Dėl Atliekų tvarkymo programos lėšų naudojimo projektų atrankos komiteto sudėties ir darbo reglamento patvirtinimo“.

3) Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2011 m. kovo 4 d. įsakymą Nr. D1-201 „Dėl Savivaldybių aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos priemonių vykdymo patikrinimo tvarkos aprašo, Savivaldybių aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos priemonių vykdymo ataskaitos formos ir Savivaldybių aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos priemonių vykdymo ataskaitos formos pildymo taisyklių patvirtinimo“.

Minėtus projektus rengs Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija.

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais).

Įstatymams įgyvendinti nereikės papildomų lėšų, kadangi AARP bus finansuojama tos pačios programos lėšomis, o tai leis sutaupyti valstybės biudžeto lėšų. Vietoje trijų programų administruojant vieną, bus efektyviau naudojamos valstybės lėšos bei finansuojami projektai, reikšmingai prisidedantys prie aplinkosauginių tikslų įgyvendinimo. Valstybės ir savivaldybių biudžetų lėšų sutaupymas priklausys ir nuo to, kokie konkrečiai projektai bus finansuojami Programos lėšomis.

13. Įstatymo projekto rengimo metų gauti specialistų vertinimai ir išvados.

Negauta.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal Europos žodyną Eurovoc.

Reikšminiai žodžiai, kurių reikia Projektui įtraukti į kompiuterinę sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal Europos žodyną *Eurovoc*: programa, finansavimas.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai.

Nėra.